

HELYI TANTERV

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4.
évfolyam

NAT MŰVELTSÉGTERÜLET:	Magyar nyelv és irodalom
-----------------------	---------------------------------

KERETTANTERV		EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 1. sz. melléklet 1.2.1			
ÉVFO- LYAM:	A TANTÁRGY NEVE:	A TANTÁRGY			
		ÉRTÉKELÉSE:	ÉVES ÓRASZÁMA	HETI ÓRA- SZÁMA:	
1.	Magyar nyelv és irodalom	Félévkor és év végén szöveges értékelés	288	8	
2.	Magyar nyelv és irodalom	Félévkor szöveges értékelés, év végén számjegy	288	8	
3.	Magyar nyelv és irodalom	Félévkor és év végén számjegy	288	8	
4.	Magyar nyelv és irodalom	Félévkor és év végén számjegy	288	8	
ÚJ TANULÁSSZERVEZÉSI ELJÁRÁS:				témahét projekt	
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE:					
A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünkben megfogalmazott minimum követelményeket a továbbhaladás feltételének tekintjük.					

Bevezetés – célok, alapelvek, feladatok

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjában az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztése került, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet

megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztése

A magyar nyelv és irodalom tantárgy megteremti a kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségeit:

- az *anyanyelvi kompetencia* elsődleges eszköze,
- az utasítások, szöveges feladatok értelmezése révén közvetve hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez,
- az irodalmi művek olvasása segíti a *szociális és állampolgári kompetenciák* fejlesztését valamint az *erkölcsi nevelést*,
- a csoportmunka, kooperatív munkavégzés lehetőséget teremt az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére,
- az információgyűjtés, önálló beszámolók készítése, digitális tananyagok használata során fejlődik a *digitális kompetencia*,
- a magyar történelem eseményeihez kapcsolódó szövegek feldolgozása a *nemzeti öntudat* erősödését segíti.

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló törekszik a mások számára érthető és kifejező beszédre. Figyelemmel tud követni szóbeli történetmondást, magyarázatot. Fel tudja idézni, el tudja mondani mindennapi élményeit, olvasmányainak tartalmát. Részt vesz a beszélgetésben és vitában, meg tud fogalmazni saját véleményét. Egyéni sajátosságainak megfelelően képes szövegek értő olvasására, illetve fokozatosan kialakul a kézírása. Megismeri és alkalmazza az anyaggyűjtés és elrendezés szabályainak alapjait. Ismer és alkalmaz néhány alapvető helyesírási szabályt. Képes a korosztályának szóló irodalmi és ismeretterjesztő művek megértésére és értelmezésére.

- Beszéderő, beszédművelés

Az iskolába lépő gyermekek anyanyelvüket ösztönösen használják, az iskola feladata a társadalmi együttműködéshez szükséges tudatos nyelvhasználat létrehozása. Ennek a feladatnak éppúgy szerves része a beszéd optimális hangzásának megalapozása, mint a kommunikációs képességek alakítása és az udvarias nyelvi magatartás megtanítása. Az eredményes kommunikáció érdekében szoktatunk a társakkal való együttműködésre, mások véleményének meghallgatására, értelmezésére. Ráirányítjuk a figyelmet a partner beszédének értelmi és érzelmi tartalmára, a nem verbális közlések jelentésére is. Buzdítjuk a gyermeket saját véleményének érthető megfogalmazására, a beszédhelyzetnek megfelelő rugalmas nyelvi alkalmazkodásra. Mindennapi élményeket, eseményeket mondhatnak el. Beszámolhatnak

megfigyelésekről, tapasztalatokról, könyvtári gyűjtőmunkáról. A memoriterek szöveghű megszólaltatása közben megkívánjuk a hallgatósággal való kapcsolattartást. Különböző dramatikus formákat ismertetünk meg. Meséket, dialógusokat jelenítettünk meg bábozással vagy dramatikus játékokban. Elemezzük a mindennapi élet különböző helyzeteit, konfliktusait; eljátszatjuk párokban vagy csoportokban - a konkrét helyzetnek megfelelő udvarias nyelvi fordulatokkal. A szerepjátékok fejlesztik az improvizációs készséget. A népi gyermekjátékok, népszokások a hagyományok őrzésére nevelnek.

- Szóbeli és írásbeli szövegalkotás

A legegyszerűbb szóbeli szövegalkotások a párbeszéd, amelyeket szituációs vagy dramatikus játékokban alkalmaztatunk. Előzőleg tisztáznunk kell a szövegalkotást befolyásoló tényezőket (kommunikációs partnerek, szándékuk, kommunikációs körülmények). Szóbeli szövegalkotásnak tekinthető a megfigyelésekről, eseményekről való beszámoló is. Az írásbeli fogalmazás készítése csak megfelelő íráskészség kialakulása után kezdhető el.

A szóbeli és az írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban valósul meg. Megfigyeljük az ezeknek megfelelő szövegmintákat műfaji és szövegszerkesztési szempontból. Mintául legtöbbször az olvasmányok szolgálnak a gyermekek fogalmazásaihoz; szűkített vagy bővített reprodukálásuk jelenti a szövegalkotás első lépéseit. Ezek nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz: a képzelet, az érzelmek önálló kifejezéséhez. Egyúttal forrásai az árnyalt, gazdag szókinccs kialakításának. A szabatos fogalmazáson kívül már az alsó tagozatban el kell kezdenünk az önkifejezés igényének és képességének megteremtését.

- Olvasás, szövegértés

Az 1-4. évfolyam kiemelkedő feladata az írott szöveg jelrendszerének megismertetése, az olvasás technikájának elsajátítása: a betűk összeolvasása. A hangosan végzett olvasástechnikai feladatok egyben a beszéd gyakorlását is szolgálják. Alkalmazzuk a szótagoltató olvasást, amelyről - egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően - fokozatosan térhetnek át a tanulók a szó-, a szószerkezetes, majd a folyamatos olvasásra. A hangos és a néma olvasás folyamatos gyakorlásához mindig kapcsolódják szövegértési feladatok.

Kiemelkedő jelentőségű a szövegértés gondozása, amely megalapozza a tanulás egész későbbi folyamatát, fejleszti az intellektuális képességeket, szélesíti a tanulók látókörét. Feltétele a szövegértésnek a megfelelő tempójú hangos és néma olvasás. A szöveghű, jelentést értelmező felolvasást csak előzetes felkészülés után követelhetjük meg a tanulóktól. Különböző tartalmú és rendeltetésű szövegeket olvassunk (pl. ismeretterjesztő, magyarázó, szépirodalmi, magán-célú, hivatalos, publicisztikai). Ellenőrizzük a szöveg szó szerinti jelentésének megértését, a benne rejlő értékek felfogását, kritikai értékelését. A művészi szövegek metaforikus jelentésének megértése segítséggel mehet végbe. A szövegek vizsgálata igen sok irányban fejleszti a gyermekeket: gyarapodik általa szókinccsük, megismerkednek a szavak köznyelvitől eltérő jelentésével, tapasztalatokat szereznek a rokon és az ellentétes értelmű kifejezések s a szólásmondások használatához. Az olvasmányok megértését segítik a különböző szövegelemző eljárások. A feldolgozás során a tanulók szembesülnek élethelyzetekkel, magatartásformákkal. Elsajátítják a szereplők cselekedeteinek megítélését, ezáltal fogékonyságra, együttérzésre tehetnek szert az erkölcsi választásokban.

- Tanulás, ismeretszerzés

Korunk azt várja el az iskolától, hogy tanulásra képes és további ismeretszerzésre nyitott egyéneket neveljen. Ezért már az alapfokú oktatás-nevelés során megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal. Fontos mozzanata ennek a szótárak, a gyermeklexikonok, az enciklopédiák tanulmányozása. Egyaránt nevelünk a verbális és a nem verbális (képi) közlések értelmezésére. Az ismeretfeldolgozási technikák közé tartozik a gyűjtött adatok célszerű, áttekinthető elrendezése, a vázlatkészítés, amelyben a tanítónak segítséget kell nyújtania. Elemi

gyakorlottságot kell szerezniük a tanulóknak az információk felhasználásában, a szerzett ismeretek tömörítésében, összefoglalásában.

- **Nyelvhasználat, ismeretek az anyanyelvről (nyelvtan és helyesírás)**

A tudatos nyelvszemlélet alakításához elengedhetetlenek a magyar nyelv rendszerére vonatkozó alapvető ismeretek, ezeket tapasztalati úton ismertetjük meg a tanulókkal. A pontos és árnyalt nyelvhasználat gazdagításához hozzájárul a szókincs mennyiségi és minőségi bővítése. Foglalkozunk a rokon és az ellentétes értelmű szavak megismertetésével, a közmondások, a szólások átvitt jelentésének magyarázatával. A mondatfajtákat kommunikációs szándékuknak megfelelően vizsgáljuk, használjuk. Különböző műfajú, hangnemű szövegekben figyeljük meg a beszélő szándékának megfelelő nyelvhasználatot. Mindezekkel fejlesztjük a tanulók kifejezőképességét. A számítógépek, mobiltelefonok ékezet nélküli világában különösen fontos a tanulókat valós példákkal meggyőzni a helyesírás szükségességéről, megismertetni legegyszerűbb normáival. Munkánk akkor lesz eredményes, ha tanítványaink hasznosítják a megismert nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi alapismereteket, ha alkalmazzák a szabályokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban.

Anyanyelvünk jellegzetességeit érzékeltetjük, ha bizonyos részleteiben összehasonlítjuk a tanult idegen nyelvvel.

- **Írás és íráshasználat**

A kézírásra napjainkban is szükség van, bár szerepét fokozatosan átveszik a számítógépek. A tanulók írásbeli nyelvhasználatát alapozzuk meg vele. Az írás jelrendszerének elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók egyéni sajátosságait. A betűformák, -kapcsolások tanulását keresztül az írás automatizálásáig vezet az út. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely alkalmas az írás eszközi használatára, a gondolatok lejegyzésére. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánjuk meg a gazdaságos szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló betűtípus olyan használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonások jelenlétét. El kell érniük a tanulóknak a betűtévesztés, betűcseré, betűkihagyás nélküli írást, a tanult helyesírási normák megtartását. Ezt segíti az önellenőrzés szokásának kialakítása is.

Digitális kompetencia

Kialakul és fejlődik a tanulóban az IKT-eszközök használata iránti érdeklődés. Képesé válik az IKT-eszközök irányított használatára (pl. képek, információk keresése, rövid szöveg létrehozása, továbbítása).

Iskolánkban rendelkezésre álló digitális eszközök lehetővé teszik a széleskörű alkalmazást a tanítási órákon.

Szociális és állampolgári kompetencia

Kialakul a tanulóban a társakkal történő közös feladatmegoldás képessége, tud irányítással együttműködni velük. Nyitott társai megismerésére, igyekszik megérteni őket. Elfogadja a közösségben való normaalapú viselkedés szabályait. Megjelenik az egyre táguló környezet megismerése iránti igénye, amely hozzájárul a szülőföldhöz, a hazához való kötődés kialakulásához.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A tanuló motivált a kitűzött célok elérésében, vállalja az ezeket elősegítő feladatokat (pl. háziállatok, növények ápolása). Felismeri és megérti, hogy a feladatok megoldásához többféle út is vezethet, egyszerű élethelyzetekben képes ezeket segítséggel megtervezni. Megérti, hogy felelős a vállalt feladatok teljesítéséért, belátja mulasztásai közvetlen következményeit, képes előre látni cselekedetei egyes kockázatait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanulónak fejlődik az emocionális érzékenysége. Képes versek, mesék befogadását, elmondását segítő, a ritmusérzéklet és a mozgáskultúrát fejlesztő játékokra és gyakorlatokra, ritmikus és énekes rögtönzésekre, szerepjátékokra. Tanári segítséggel képes csoportos improvizációval kapcsolatos élmények szóbeli megfogalmazására, történetek, versek, átélt, elképzelt vagy hallott események zenei, vizuális vagy dramatikus megjelenítésére.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló a korosztályának megfelelő szinten képes önállóan írni, olvasni, számolni. A tanulás iránti attitűdje pozitív. Egyre gyakorlottabb figyelme összpontosításában. Tanári segítséggel képes saját tanulását megszervezni, segítséggel képes csoportmunkában aktívan részt venni, a sok pozitív visszajelzés hatására ezt egyre magabiztosabban teszi. Segítséggel felismeri szükségleteit, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében. Képes kisebb segítséggel vagy anélkül házi feladatai elvégzésére.

Egységesség és differenciálás

A nevelési-oktatási folyamat egyszerre egységes és differenciált: megvalósítja az egyéni sajátosságokra tekintettel levő differenciálást és az egyéni sajátosságok ismeretében az egységes oktatást.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. A differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket.

A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak, illetve az értékelés – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

Az első négy évfolyamon a tanulási folyamat egészében kiemelten fontos a fejlesztő értékelés. Az értékelés alapja a **pozitív megerősítés**, a folyamatos, jóindulatú visszajelzés, a motiváció erősítése a munkavégzésre. A tanító folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulók fejlődését, **személyre szóló** értékelést nyújt a fejlődés üteméről, az egyéni teljesítményről. Segítséget nyújt a továbbhaladáshoz, a hiányosságok pótlásához. Az értékelés célja a helyes értékrend közvetítése, az elvárások megértése, a pontos munkavégzés igényének kialakítása. A helyes értékelés segíti a tanulók **önértékelésének** kialakítását, fejlesztését. A kisiskolások értékelésének alapelve a tapintat és a türelem.

Az értékelés igazodjon a gyakorlás során alkalmazott tevékenységekhez. A számonkérés igazodjon az életkori sajátosságokhoz, legyen változatos.

Az értékelés elsődlegesen a pedagógus feladata, de lehetőséget kell teremteni arra is, hogy a tanulók értékeljék önmaguk valamint társaik munkáját.

A folyamatos szóbeli és írásbeli értékelések jelentik félévi és tanév végi értékelések alapját. A fejlesztési ciklusok végén a tanulói teljesítmények érdemjegyekkel történő értékeléséhez támpontot jelentenek a fejlesztés várt eredményeinek meghatározása a kerettantervben.

A tankönyvválasztás szempontjai:

A szakmai munkaközösség a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszi figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítására meghatározott órakeretben;
- a taneszköz segítségével a magyar nyelv és irodalom kerettantervben megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen,
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására.

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal

A heti és éves óraszámok lebontása magyar nyelv és magyar irodalom órákra:

A tantestület szavazása alapján a kerettantervben ajánlott 7-7-6-6 évfolyamonkénti heti óraszámot 8-8-8-8 heti óraszámra emeltük. A tematikus egységekhez rendelt megemelt óraszámot piros színnel jelöltük.

	magyar irodalom		magyar nyelv		összesen	
	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám
1. évfolyam	nincs megbontva				8	288
2. évfolyam	4	144	4	144	8	288
	2 nyelvtan 72 óra/év 2 írás 72 óra/év					
3. évfolyam	5	180	3	108	8	288
	1.félévben: 4 óra olvasás +1 óra fogalmazás 2.félévben: 3 óra olvasás +2 óra fogalmazás 126 óra/év olvasás 54 óra/év fogalmazás		magyar nyelv heti 2 óra - 72 óra/év írás heti 1 óra – 36 óra/év			
4. évfolyam	5	180	3	108	8	288
	1.félévben: 4 óra olvasás +1 óra fogalmazás 2.félévben: 3 óra olvasás +2 óra fogalmazás 126 óra/év olvasás 54 óra/év fogalmazás					

(Az éves óraszámok meghatározásakor 36 hét időtartamú tanévvel számoltunk. Amennyiben ettől eltérő időtartamú egy tanév, s az befolyásolja a tantárgy éves óraszámát is, akkor annak tantárgyakat érintő hatását a tanév első munkaközösségi foglalkozásán egységesen kell meghatározni.)

1–2. évfolyam

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveg hagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékokban, drámajátékokban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről. A kisiskolások, akik korán találkoznak audiovizuális és hipertextes (internetes közegben működő) szövegekkel is (gyerekművek, reklámok, videojátékok, közösségi oldalak használata), megismerkednek a szövegek különböző modalitásaival, eltérő *mediumok* szövegalkotó sajátosságainak alapjaival is (az írott szöveg, a hang és a kép kapcsolatával – egyszerű, játékos formában). A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókinccse, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége. IKT eszközökkel képes irányított, majd önálló információkeresésre, rövid szövegek létrehozására. Segítséggel felismeri szükségleteit, tud kérdezni, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. A tantárgy feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

Az 1–2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért az első osztályokban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókinccs gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókinccs árnyalt ismerete.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak a lényegét.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapi életben gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és betűkapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Az anyanyelvről szerzett ismeretek segítségével a tudatos nyelvszemléletet, az emeltebb igényű szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználatot alakíthatjuk ki. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhethetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

Az órakeret tematikai egységekre és évfolyamokra történő felosztása:

Mivel a magyar nyelv és irodalom tantárgy a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet mellékleteiben (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 2. melléklete szerint) a tematikai egységek órakerete 1-2. osztályra együttesen van megadva, ezért annak osztályonként bontását a helyi tantervben a következőkben jelöltük meg kibővítve a kerettantervben meg nem jelölt, szabadon felhasználható órakerettel:

A kerettanterv által előírt tartalmak a tantárgy számára rendelkezésre álló időkeret 90 %-át fedi le. Az 1. és a 2. évfolyamon heti 7 (évi 252) órás időkerettel rendelkező Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettanterve tehát évi 25 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül.

A pedagógusok megtölthetik ezt az időkeretet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal, de dönthetnek úgy is, hogy a helyi tantervben nem írnak elő további tananyagot, hanem az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

Lehetőség van arra is, hogy a kötelező órák mellé a szabadon tervezhető órakeretből is felhasználjanak a pedagógusok például 1 órát a Magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításához. Ekkor a heti óraszám 8 órára növekszik, az éves óraszám 288 óra lesz, vagyis összesen 36 órával több fordítható a tananyag elsajátítására, a gyakorlásra, illetve további tananyagrészek feldolgozására.

A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünk a központi kerettanterv 90% feletti részét, valamint a szabadon tervezhető órakeret egy részét a tematikus egységek elmélyítésére, gyakorlására tervezte. (Ez a kerettanterv által megjelölt tematikus egységekhez kapcsolódó óraszámokat 25+36 órával növelte meg az 1-2. évfolyamon)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	kerettantervi órakeret 1-2. évfolyamon	helyi tanterv kibővített órakerete 1. osztályban	helyi tanterv kibővített órakerete 2. osztályban
1.Előkészítő időszak: nagymozgás, testtudat, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése	-	24 óra	-
2.Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	33 óra	15 óra	18 óra
3. Olvasás, az írott szöveg megértése - az olvasástanulás előkészítése - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása - a szövegértő olvasás előkészítése	25 óra 70 óra 105 óra	25 óra 70 óra 19 óra	- 86 óra
4. Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	15 óra	5 óra	10+ 10 óra
5. Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	5 óra	-	5 óra
6. A tanulási képesség fejlesztése	17 óra	5 óra	12 óra
7. Írás - Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása - Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok - Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	20 óra 50 óra 52 óra	20 óra 50 + 2 óra 16 óra	- - 36 óra

8. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek - Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása - Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	20 óra 42 óra	- 2 + 6 óra	20+ 10 óra 40 + 12 óra
A szabadon felhasználható órakeret (Gyakorlás, ismétlés, felmérés, projekt, témahét)	50 óra	25 +4 óra	25 + 4 óra
összesen:	454 + 50 = 504 óra 36x7x2 óra	288 óra	288 óra

1.osztály

Előkészítő időszak: Az olvasás és írás elsajátításához szükséges alapkészségek fejlesztése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az óvoda és az iskola közötti átmenet elősegítése, az iskolát kezdő gyerekek alapkészségeinek, - képességeinek megismerése.

Tevékenységek/Ismeretek: Beszélgető kör (a társas kapcsolatok alakítása, az énkép, az önismeret fejlesztése, a szocializáció támogatása). Napi mesehallgatás: a befogadói magatartás fejlesztése, erkölcsi, esztétikai értékközvetítés, szókincsfejlesztés. Ritmust érzékeltető versmondás. Az olvasás és az írás megtanulásának előkészítése. Mozgáskoordináció (a mozgás és a ritmus kapcsolatának megerősítése, az ujjak mozgékonyságának fejlesztése) Beszédlégzés, tiszta artikuláció. A fonémahallás tökéletesítése. Testtudat, egyensúlyszabályozás, biztonságos tájékozódás. Viszonyítások, relációs szókincs elsajátítása. A dominancia megerősítése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló:

- részt vesz a beszélgető körben; készletet érez gondolatai közlésére;
- várja a mesehallgatás rítusát; rajzot készít a meséhez;
- megjegyyez rövid verseket, mondókákat, elmondásokat utánzó mozgásokkal kíséri;
- után mondással elmond verseket, mondókákat helyes beszédlégzéssel;
- bekapcsolódik a közös tevékenységekbe, alkalmazkodik azok szabályaihoz;
- megfigyeli testrészait, utasításra változtatja testhelyzetét, irányok szerint mozgat bábukat, tárgyakat, formakövető mozgásokat végez

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: képek, képi kompozíciók.

Erkölcstan: én és környezetem.

Életvitel és gyakorlat: a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással).

Ének-zene: ritmus, tempó, dallam.

Matematika, Testnevelés és sport: irányok azonosítása, megnevezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Mese, mesehallgatás, ritmus, jobb, bal

Beszédképesség, a szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése.

Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.

Tevékenységek/Ismeretek: A helyes beszédlevegzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása.

Az aktív szókinccs bővítése. Páros és csoportos beszélgetés.

Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.

Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben.

Önismereti gyakorlatok

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- érthetően beszél; használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit;
- megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol;
- bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében.

Kapcsolódási pontok:

Ének-zene; testnevelés: helyes légzéstechnika.

Erkölcstan: én és környezetem, bemutatkozás, önismeret

Kulcsfogalmak/ fogalmak: bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.

Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az olvasástanulás előkészítése.

Tevékenységek/Ismeretek: Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése. Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség, figyelem, tempó, ritmus, szókinccs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókinccs, nyelvi tudatosság).

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában;
- rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően; részképességei elérték a szükséges szintet

Kapcsolódási pontok:

Rajz: ábra, illusztráció

Ének-zene: ritmus, tempó, dallam.

Matematika, Testnevelés: irányok azonosítása, megnevezése

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, szótag, szó

Olvasás, az írott szöveg megértése 2. – az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.

Tevékenységek/Ismeretek: Az olvasásra vonatkozó szókinccs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés. Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség. Biztonságos betű-összevonási képesség. Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő;
- ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit;
- ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait;
- biztos betű-felismerési, összevonási képességgel rendelkezik;
- ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit;
- rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak megfelelőek;
- biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket.

Kapcsolódási pontok:

Rajz: betűtípus, betűforma.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.

Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szövegértő olvasás előkészítése.

Tevékenységek/Ismeretek: Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén. A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret kialakítása. Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, összefoglalás, előzetes áttekintés. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket.
- felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit,
- a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, tartalommondás az életkornak megfelelő szinten.

Kapcsolódási pontok:

Matematika; környezetismeret: szóbeli és írásbeli szövegértés.

Rajz: Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal,). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátszóval. Jel, jelkép, piktogram.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).

Tevékenységek/Ismeretek: Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival.

Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.

Az olvasmány hangulatának megfigyelése; szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése

Egyszerű oksági összefüggések felismerése.

Olvasmányok szerzőjének megnevezése.

Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket;
- néhány verset, mondókat elmond fejből;
- dramatikus játékokban együttműködik a társakkal.

Kapcsolódási pontok:

Ének-zene: ritmus, ismétlődések.

Erkölcstan: én és szűkebb közösségeim

Kulcsfogalmak/ fogalmak: mese, mesekezdés, mesebefejezés; vers, versszak, verssor,

A tanulási képesség fejlesztése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek: Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása.

Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.

Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szöveg tanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A könyvtárhasználat alapvető szabályai.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- a tanító irányításával motiváltan tanul;
- a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ;
- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka,

Kapcsolódási pontok:

Rajz: Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal).

Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: könyvtár

Az írástanítás előkészítése – az írás megtanulásának technikai alapozása

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismerése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása.

Fonématudatosság, hallás fejlesztése.

Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; a kiválasztás képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).

Tevékenységek/Ismeretek: Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban. Analizáló, szintetizáló feladatok végzése. Tájékozódás térben, síkban.

A füzet és az írószerek használata. Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése.

Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása. Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerezés, kézcsúsztatás)

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában;
- előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez;
- finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű;
- tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben.

Kapcsolódási pontok:

Technika: a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással).

Rajz: a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással.

Erkölcstan: az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai.

Ének-zene: hallásfejlesztés

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Betűelem.

Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek: Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása.

Betűkapcsolatok, rövid szavak írása. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása.

Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása. Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait;
- írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz.
- tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben.

Kapcsolódási pontok:

Rajz: irányváltásokat segítő vonalkombinációk használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg.

Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése

Előzetes tudás: Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.

Tevékenységek/Ismeretek: Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok írásakor. Két-három összefüggő mondat leírása másolással. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- másoláskor nem vét írástechnikai hibát;
- jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást

Kapcsolódási pontok:

Rajz: térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása.

Testnevelés: harmonikus mozgás.

Ének-zene: tempó, ritmus.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Kisbetű, nagybetű; margó.

Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Előzetes tudás: A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A helyesírási készség fejlesztése.

A megismert helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tevékenységek/Ismeretek Szabályszerűségek alkalmazása írásbeli feladatokban.

Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A *j* és *ly* használata az ismert, begyakorolt szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás: az időtartam jelölése magánhangzók esetében, begyakorolt szavakban mássalhangzók esetében.

A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése másolási feladatokban.

Fejlesztési követelmények: -

Kapcsolódási pontok: -

Kulcsfogalmak/ fogalmak: pont.

A fejlesztés várt eredményei az első tanév végén:

A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. **Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat** és társai közléseit. **A kérdésekre értelmesen válaszoljon.** Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. **Kapcsolódjon be a közös tevékenységekbe.** Alkalmazkodjon azok szabályaihoz.

Ismerje a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit. Rendelkezzon biztos betűfelismerési, összevonási képességgel. Rendelkezzon az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókincssel, ismeretei az életkornak megfelelőek legyenek. Biztonsággal, pontosan olvasson szavakat, szószerkezeteket, rövid mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Ismert és begyakorolt rövid szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel.

Néhány verset, 2-3 mondókát mondjon el fejből.

A tanuló előzetes képességei és ismeretei legyenek megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez. A finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű legyen.

Ismerje és használja a magyar ábécé kisbetűinek írott alakjait.

Írása legyen rendezett, **a betűket olvashatóan alakítsa és kapcsolja egymáshoz.**

Másolásakor nem vétsen írástechnikai hibát, a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt. **Szöveg minta alapján felismeri és kijavítja hibáit.**

*A követelmények **félkövérrel** kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli. A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünkben megfogalmazott **minimum követelményeket a továbbhaladás feltételének tekintjük.***

2. osztály

Beszéd-készség, a szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése.

Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.

Tevékenységek/Ismeretek: A helyes beszéd-lélgzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása.

Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével.

Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról. Páros és csoportos beszélgetés.

Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben. Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- érthetően beszél;
- megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol;
- használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit;
- bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében.

Kapcsolódási pontok:

Ének-zene; testnevelés: helyes légzéstechnika.

Erkölcstan: én és környezetem, bemutatkozás, önismeret

Rajz: képek; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal)

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.

Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szövegértő olvasás előkészítése.

Tevékenységek/Ismeretek: Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén. Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről). A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel,
- felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit,
- használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében;

a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten

Kapcsolódási pontok:

Matematika; környezetismeret: szóbeli és írásbeli szövegértés.

Rajz: Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Jel, jelkép, piktogram.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).

Tevékenységek/Ismeretek: Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. A mese és a valóság-leírás különbségének tudatosítása. Mondák, legendák a magyar nép történetéből; rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól. Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai). A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése. A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése. A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása. Olvasmányok szerzőjének megnevezése.

Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket;
- néhány verset, mondókát elmond fejből;
- dramatikus játékokban együttműködik a társakkal.
- képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés);

Kapcsolódási pontok:

Ének-zene: ritmus, ismétlődések.

Erkölcstan: én és szűkebb közösségeim

Rajz: Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.

Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tevékenységek/Ismeretek: Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történetekben. Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték).

A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt;
- képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben;
- meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket;
- meghallgatja mások érvelését is;
- képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során;
- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.

Kapcsolódási pontok:

Rajz: átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.

Erkölcstan: családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).

Környezetismeret: az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Tanulás, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.

A tanulási képesség fejlesztése

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek: Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).

Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.

Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.

A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása. A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- a tanító irányításával motiváltan tanul;
- a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ;
- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: *Altató*; Nemes Nagy Ágnes: *Nyári rajz*; Petőfi Sándor: *Anyám tyúkja*, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor két költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás.

Kapcsolódási pontok:

Matematika; környezetismeret: önálló tanulás.

Rajz: A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).

Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.

Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése

Előzetes tudás: Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése

Tevékenységek/Ismeretek: Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- másoláskor nem vét írástechnikai hibát;
- jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást;
- a gyakorolt szóképlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt;
- ismeri az időtartam és a *j* hang kétféle jelölési módját; szövegmintán alapján felismeri és kijavítja hibáit.

Kapcsolódási pontok:

Rajz: térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása.

Testnevelés: harmonikus mozgás.

Ének-zene: tempó, ritmus.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Kisbetű, nagybetű; margó.

Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták

Előzetes tudás: Iskolaérettség.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása.

A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.

Tevékenységek/Ismeretek A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése.

Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban.

A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. A szótó felismerése, a toldalékok jelölése. A toldalékos szavak felismerése szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A *-ba, -be, -ban, -ben* ragos szóalakok helyes használata és leírása.

A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük.

Az *-e* kérdőszó helyes használata.

Fejlesztési követelmények: A tanuló felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés természeti ritmusok.

Ének-zene: ritmusjátékok ütőhangszereken

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótó, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.

Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Előzetes tudás: A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A helyesírási készség fejlesztése.

A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tevékenységek/Ismeretek Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével.

A helyesírási probléma felismerése, a jelölés gyakorlása szövelemzés segítségével.

Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása.

A *j* és *ly* használata az ismert szókincs körében.

Szabályismeret és alkalmazás:

- az időtartam jelölése;
- a kiejtéstől eltérő hang- kapcsolatok;
- a hagyomány szerinti írásmód;
- az elválasztás szabályai;
- a kijelentő és a kérdő mondat jelölése.

A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.

A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.

Fejlesztési követelmények: A tanuló szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a *j* hangot; az egyszerű szavakat helyesen választja el.

Kapcsolódási pontok:

Ének-zene: egy adott dallamhoz szöveg alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén:

A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. **Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit.** A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. **Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit.** Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen **mondja el a memoritereket.**

Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő szókincssel. **Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel.** Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.

Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a *j* hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.

*A követelmények **félkövérrel** kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli. A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünkben megfogalmazott **minimum követelményeket a továbbhaladás feltételének tekintjük.***

3–4. évfolyam

A beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3–4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

Az órakeret tematikai egységekre és évfolyamokra történő felosztása:

Mivel a magyar nyelv és irodalom tantárgy a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet mellékleteiben (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 2. melléklete szerint) a tematikai egységek órakerete 3-4. osztályra együttesen van megadva, ezért annak osztályonként bontását a helyi tantervben a következőkben jelöltük meg kibővítve a kerettantervben meg nem jelölt, szabadon felhasználható órakerettel:

A kerettanterv által előírt tartalmak a tantárgy számára rendelkezésre álló időkeret 90 %-át fedi le. A 3. és a 4. évfolyamon heti 6(évi 216) órás időkerettel rendelkező Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettanterve tehát évi 22 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül.

A pedagógusok megtölthetik ezt az időkeretet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal, de dönthetnek úgy is, hogy a helyi tantervben nem írnak elő további tananyagot, hanem az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

A nevelőtestület határozata értelmében a szabadon tervezhető órakeretből is felhasználtunk heti 2 órát mindkét évfolyamon a Magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításához. Ekkor a heti óraszám 8 órára növekszik, az éves óraszám 288 óra lesz, vagyis összesen 72 órával több fordítható a tananyag elsajátítására, a gyakorlásra, illetve további tananyagrészek feldolgozására.

A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünk a központi kerettanterv 90% feletti részét, valamint a szabadon tervezhető órakeret egy részét a tematikus egységek elmélyítésére, gyakorlására tervezte. (Ez a kerettanterv által megjelölt tematikus egységekhez kapcsolódó óraszámokat 22+72órával növelte meg az 3-4. évfolyamon)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	kerettantervi órakeret 3-4. évfolyamon	helyi tanterv kibővített órakerete 3. osztályban	helyi tanterv kibővített órakerete 4. osztályban
1. Beszédkészség, a szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	30 óra	15+3 óra	15 óra
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	111 óra	55 + 17 óra	56 + 20 óra
3. Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	37 óra	17 + 3 óra	20 óra
4. Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	12 óra	6 óra	6 óra
5. A tanulási képesség fejlesztése	28 óra	10+ 6 óra	18+ 1óra
6. Szövegalkotás, fogalmazási ismeretek - fogalmazási alapismeretek - szövegalkotási gyakorlatok	23 óra 42 óra	12 + 4 óra 20 + 5 óra	11+ 3 óra 22+10 óra
7. Írás – az íráshasználat fejlesztése	15 óra	15 + 4 óra	-
8. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek - Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása - Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	35óra 56 óra	17 + 16óra 28 + 12 óra	18+ 18 óra 28+ 20 óra
A szabadon felhasználható órakeret (Gyakorlás, ismétlés, felmérés, projekt, témahét)		21 + 2 óra	22 óra
összesen:		288 óra	288 óra

3. osztály

Beszéd-készség, a szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Előzetes tudás: Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése.

A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.

A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek: A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).

Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében.

Vélemény kulturált megfogalmazása.

Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.

Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.

A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.

Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.

Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait;
- használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat;
- beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja;
- bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe;

a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.

Kapcsolódási pontok:

Minden tantárgy: összefüggő beszéd, érvelés.

Környezetismeret: önfenntartás, légzés.

Vizuális kultúra: Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése.

Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.

Olvasás, az írott szöveg megértése

Előzetes tudás: Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.

Tevékenységek/Ismeretek:

Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolatterkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.

Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.

Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.

A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:

- a szöveg átfutása,
- az előzetes tudás aktiválása,
- jóslás, anticipáció.

Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- az olvasás terén motivált, érdeklődő;
- folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is;
- felismeri és javítja a hibáit;
- felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult;
- szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait;
- megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik;
- ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.

Kapcsolódási pontok:

Matematika: szöveges feladatok.

Környezetismeret: önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.

Erkölcstan: én magam; az én világom.

Vizuális kultúra: Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése.

Képzőművészeti műfajok.

Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása.

Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szöveg, műfaj, szövegértés.

Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Előzetes tudás: Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése.

Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése.

Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.

Tevékenységek/Ismeretek:

Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása.

Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.

Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén).

A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.

Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.

Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.

Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás

(meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Berg Judit: *Rumini*; Csukás István egy műve; *gyerekversek*; Dávid Ádám: *A Virág utcai focibajnokság*; Kányádi Sándor, Tóth Krisztina: *Londoni mackók*)

Ezek a művek választhatóak, de más kortárs mű is lehet!

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.

A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket;
- azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét;
- konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondatmal mondja el.

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és

értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő

Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Előzetes tudás: Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján.

Tevékenységek/Ismeretek:

Erkölcsei és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.

Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.

Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban saját és más álláspontból is.

Szülők, nagyszülők gyermekkor, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.

A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).

Nemzeti ünnepeink, jelképeink.

A magyar szabadságharcok kiemelkedő alakjai.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt;
- képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben;
- meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni;
- képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során;
- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni.
- történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.

Kapcsolódási pontok:

Erkölcstan: Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.

Környezetismeret: Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód.

Viselkedési normák.

Vizuális kultúra: a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Tanulás, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.

A tanulási képességek fejlesztése

Előzetes tudás: Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek:

A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből.

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák.

Vázlatkészítés irányítással.

Ismerkedés különböző információhordozókkal.

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészéről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit;
- azonosítja az információ forrásait
- képes önálló tanulásra;
- ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit;
- ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében;
- információt keres, kezel önállóan néhány forrásból;
- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit:, József Attila: *Betlehemi királyok*

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.

Vizuális kultúra: Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez.

Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.

Fogalmazási alapismeretek

Előzetes tudás: A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.

Tevékenységek/Ismeretek:

A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.

Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a

témata tartásáról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.

A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret; matematika: érthető, világos szóbeli szövegalkotás.

Vizuális kultúra: Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz) és hangokkal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés

Szövegalkotási gyakorlatok

Előzetes tudás: Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével.

Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek:

A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.

Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.

Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában.

A fogalmazás koherenciájának megteremtése témata tartással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít;
- a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ;
- a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi;
- a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Elbeszélés, történetmondás; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend.

Az íráshasználat fejlesztése

Előzetes tudás: Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése.

Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értékékként való elfogadása.

Tevékenységek/Ismeretek:

Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

Az írás lendületének és tempójának fokozása.

Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.

Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- írása jól olvasható; lendületes;
- fűzetvezetése rendezett.

Kapcsolódási pontok:

Matematika; környezetismeret: olvasható, tetszetős és rendezett fűzetvezetés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Íráskép, szövegek, olvashatóság.

Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok

Előzetes tudás: A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében.

A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben.

A nyelvi tudatosság fokozása.

Tevékenységek/Ismeretek:

A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.

A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata.

A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.

Különböző időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése.

A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása.

A *-ba*, *-be*, *-ban*, *-ben* ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel.

A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek.

A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban. A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.

A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat;
- felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat;
- toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat;
- a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket;

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: Jelek a mindennapi életben.

Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.

Környezetismeret: tulajdonnevek a térképeken.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanev, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás

Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Előzetes tudás: A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében.

A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása.

A *j* hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben.

Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor.

Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

A helyesírási készség fejlesztése.

A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban

Tevékenységek/Ismeretek:

A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.

Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknévek; ragos névszók; névutós szerkezetek.

Hosszú hangok jelölése a melléknévek végén.

A főnév *-t* toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése.

A *j* hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja;
- a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat;
- írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak;
- helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: térképábrázolás készítése tulajdonnevek feltüntetésével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén:

A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.

Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.

Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hanglejtése és tempója az élő beszédhez közelítő legyen. Életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt értsen meg néma olvasás útján. **Nevezze meg az olvasmány szerzőjét, szereplőit** és azok tulajdonságait. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.

Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.

A memoritereket szöveghűen, **jól érthetően mondja el.**

Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos elbeszélő fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. A tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelezze. Tanítója útmutatásai alapján javítsa ki fogalmazási és helyesírási hibáit.

Nevezze meg és jelölje megfelelően a tanult mondatfajtákat. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is. A szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igeikötőket.

A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, **olvashatóak legyenek.**

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.

*A követelmények **félkövérrel** kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli. A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünkben megfogalmazott **minimum követelményeket a továbbhaladás feltételének tekintjük.***

4. osztály

Beszéd-készség, a szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Előzetes tudás: Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése.

A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.

A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek: A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).

Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítségével.

Vélemény kulturált megfogalmazása.

Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.

Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.

A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.

Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.

Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait;
- használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat;
- beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja;
- bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe;

a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.

Kapcsolódási pontok:

Minden tantárgy: összefüggő beszéd, érvelés.

Környezetismeret: önfenntartás, légzés.

Vizuális kultúra- rajz: Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése.

Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.

Olvasás, az írott szöveg megértése

Előzetes tudás: Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.

Tevékenységek/Ismeretek: Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése.

Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.

Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.

Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.

A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:

- a szöveg átfutása,
- az előzetes tudás aktiválása,
- jóslás, anticipáció.

Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- az olvasás terén motivált, érdeklődő;
- folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is;
- felismeri és javítja a hibáit;
- felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult;
- szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait;
- megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.

Kapcsolódási pontok:

Matematika: szöveges feladatok.

Környezetismeret: önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.

Erkölcstan: én magam; az én világom.

Vizuális kultúra- rajz: Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése.

Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szöveg, műfaj, szövegértés.

Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Előzetes tudás: Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése.

Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése.

Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.

Tevékenységek/Ismeretek: Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.

Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok).

Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.

Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).

Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.

A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.

Elbeszélések 20. századi eseményekről, hősről, sorsokról. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.

Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.

Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.

Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (A példák a 3. osztálynál találhatók.) ***Ezek a művek választhatóak, de más kortárs mű is lehet!***

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése. A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása.

Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, azok megbeszélésekor.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket;
- azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét;
- konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.

Ének-zene: a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).

Vizuális kultúra; dráma és tánc: A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).

A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül.

Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Előzetes tudás: Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tevékenységek/Ismeretek: Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.

A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.

A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.

Szülők, nagyszülők gyermekkor, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend. A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).

Nemzeti ünnepeink, jelképeink.

A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.

Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt;
- képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben;
- meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni;
- képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során;
- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni.
- történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.

- képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.

Kapcsolódási pontok:

Erkölcstan: Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.

Környezetismeret: Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.

Vizuális kultúra; - rajz: a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Tanulás, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.

A tanulási képesség fejlesztése

Előzetes tudás: Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése

Tevékenységek/Ismeretek: A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből.

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák.

Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.

Ismerkedés különböző információhordozókkal.

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészzeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.

Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár, mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője.

Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; képes önálló tanulásra;
- ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit;
- ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében;
- azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; információt keres, kezel önállóan néhány forrásból;
- a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ;
- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: *Mama*; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; részletek Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*; illetve szépprózai művekből.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.

Vizuális kultúra: Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez.

Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.

Fogalmazási alapismeretek

Előzetes tudás: A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.

Tevékenységek/Ismeretek: A különböző szövegformák (hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail) tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.

A tartalmi, szerkezeti jellemzők összehasonlítása.

A bemutatás sorrendjének, nyelvi eszközeinek megfigyelése irodalmi példákon, köznapi és ismeretterjesztő szövegeken.

A címzethez igazodó stílus felfedezése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri a különböző szövegformák tartalmi és formai jellemzőit;
- a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja leíró fogalmazások, tájékoztató szövegek, illetve rövid szöveges üzenetek készítéskor.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret; matematika: érthető, világos szóbeli szövegalkotás.

Vizuális kultúra: Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.

Szövegalkotási gyakorlatok

Előzetes tudás: Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következő esemény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével.

Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.

Tevékenységek/Ismeretek:

A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.

Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.

Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről.

Levélírás, levélcímzés. Tájékoztató szövegek készítése. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével.

Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.

A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématartrással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást, jellemzést készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával;
- figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára;
- a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ;
- a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi;
- a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával tájékoztató szövegeket, rövid szöveges üzeneteket készít; a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása.

Vizuális kultúra: Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Leírás, jellemzés; nézőpont.

Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása – szófajok

Előzetes tudás: A különböző mondatfajtákban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.

A rokon értelmű, a többjelentésű és az azonos alakú szavak helyes használata.

A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben.

A nyelvi tudatosság fokozása.

Tevékenységek/Ismeretek: A szófajokról tanult ismeretek kibővítése: számnév, névmás, névelő, névutó.

A szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.

A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek.

Az igemódok fogalmának megismerése. Az igemódok és a mondatfajták kapcsolatának felfedezése.

A fokozott számnévi alakok helyes használata.

A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.

A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban. Szóalkotások: összetett szavak, tulajdonnévből képzett melléknevek.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat;
- toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat;
- a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igemódokat; alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek.

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.

Környezetismeret: tulajdonnevek a térképeken.

Matematika: szavak csoportosítása

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; igemód; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.

Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Előzetes tudás: A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igekötős igék; fokozott melléknevek. Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév *-t* toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A *j* hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: A helyesírási készség fejlesztése.

A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tevékenységek/Ismeretek: Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.

A főnév *-val, -vel* toldalékos (ragos) alakjainak helyesírása.

A *j* hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat;
- írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.

Kapcsolódási pontok:

Környezetismeret: térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.

Matematika: számnevek helyesírása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak: Személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; keltezés.

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén:

*A követelmények **félkövérrel** kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli. A szakmai munkaközösség javaslatára a helyi tantervünkben megfogalmazott **minimum követelményeket a továbbhaladás feltételének tekintjük.***

A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. **Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat.** Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.

Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.

Felkészülés után folyamatosan, érthetően és értelmezően olvasson fel ismert szöveget. **Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján.** Mondja el az olvasottak lényegét. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.

Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát, illetve digitális forrásokat. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.

A memoritereket szöveghűen **mondja el.**

Adott vagy **választott témáról** 8–10 mondatos **fogalmazást** (elbeszélést, leírást, jellemzést) **készítsen** a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. Ismerje a mindennapi tájékoztató szövegek főbb jellemzőit.

Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal **ismerje fel a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, névutó, személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás),** és nevezze meg azokat szövegben is.

A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. **Írásbeli munkái** rendezettek, **olvashatóak legyenek.** Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.